

ressò mont-rogenç

UNA ENTREVISTA A JOAN MANUEL SERRAT (1967). I LES MEVES BECEROLES CULTURALS

Martí Rom
www.martirom.cat

01-02-2023

“Els primers passos a la Cançó?”.

“Van ser fa dos anys. La meva primera cançó fou Ella em deixa”.

“Quin ha estat el motiu de tan ràpida ascensió en el món de la Cançó?”.

“No ha estat una ascensió massa ràpida, m’especifica; però tampoc no ha estat llarg d’arribar-hi, doncs en el món de la Nova Cançó no hi ha competència”.

Era el març de 1967. Jo tenia setze anys, quatre mesos després en faria disset. Estudiava al col·legi dels Maristes del Passeig de Sant Joan de Barcelona. Fèiem una revista on alguns començàvem a publicar els nostres primers textos. A més de fer-ne alguns de temes diversos, sempre en un incipient to crític i reivindicatiu, vaig publicar un parell d’entrevistes. Encara no tenia aquell mític magnetòfon *Philips*, de cintes casset; aleshores anava amb un bloc i un bolígraf.

A inicis del 1967, Joan Manuel Serrat ja començava a destacar. Edigsa li havia publicat tres d’aquells discos petits de dues cançons per cara. Molta gent començava a tenir tocadiscs, aquell meravellós aparell que més tard vàrem saber que li deien “*pick up*”.

Vaig esbrinar que aquesta casa, Edigsa, tenia la seu a la llibreria Ona, de la Gran Via núm. 654¹. M’hi vaig apropar i em va rebre el que duia els temes del Serrat, Claudi Martí. No hi va haver cap problema quan li vaig comentar el meu interès per entrevistar-lo. Era per a una revista d’un col·legi! Aleshores tot era més fàcil. Em va dir que anés en un dels següents dies a Ràdio Barcelona, al carrer de Casp núm. 6, doncs en Serrat hi havia d’actuar en directe. L’entrevistat tenia vit-i-tres anys.

“M’estava a la porta de Ràdio Barcelona, esperava a Joan Manuel Serrat. Per fi va arribar, i després de rondar una mica per entre bastidors de la ràdio, comença la conversació que segueix:”

“Lloc de naixement?”:

“Barcelona, al Poble Sec”

“Conta’ns en poques paraules la teva vida”:

“La meva vida ha estat com la de qualsevol noi nascut d’una família obrera, que ha rebut una educació minoritària, i que després l’ha cultivada gràcies a uns estudis”.

¹ Aquesta llibreria Ona va existir del 1962 al 2010. Actualment, des del 2020, n’hi ha una altra de mateix nom situada ben a prop. Continuant per la Gran Via cap al Passeig de Gràcia, a l’arribar a Pau Claris girant cap a mar, en el núm. 94.

“(Ell és pèrit agrícola)”

“Els primers passos a la Cançó?”...

Recordo que vàrem fer l’entrevista en un estudi petit que en aquell moment no s’utilitzava. El Noi del Poble Sec, d’aquell carrer del Poeta Cabanyes que s’enfila cap a Montjuïc, va estar en tot moment molt amable. El Claudi Martí l’havia avisat, sabia que tenia al davant un xiquet de setze anys d’un col·legi barceloní. No ho recordo bé, però segur que jo duia les preguntes anotades, les deuria haver preparat amb prou temps i dedicació.

“Per què cantes en català?”:

“Perquè em dona la gana!”

“Com és que en cada disc teu hi ha una cançó d’amor que acaba malament?”: “Ella em deixa”, “Sota un cirerer florit” i “Paraules d’amor”.

“Les dues primeres admito que són d’amor fracassat, són fruit d’èpoques passades, però l’última, no té res d’això més aviat és tot el contrari”.

“Les teves cançons estan inspirades en fets reals, autobiogràfics?” :

“Pot ser. Algunes sí, però d’altres sols han existit en la meva imaginació; a més, això no és el més important d’una cançó. Al públic li agrada creure que són experiències viscudes pel compositor”.

“De les teves cançons, quines són les que t’agraden més?”:

“Doncs, Cançó de matinada i dues més que encara són inèdites, Cançó de bressol i Carrer de les monges 32”.

“Com és que tens cançons sobre motius de neu, fred...?”:

“Pot ser que hagi influït que he estat dos anys a Jaca i allà n’hi ha de tot allò”.

“Ets cantant de protesta?”:

“Sí, però no essencialment pel que canto, sinó perquè canto en català”.

Joan Manuel Serrat havia tret el seu primer disc EP, aquells petits de quatre cançons, el 1965. El primer duia el títol de la cançó “Una guitarra”; a més, hi havia “Ella em deixa” (era la seva primera composició), “La mort de l’avi” i “El mocador”.

El 1966 va treure un segon disc EP, “Ara que tinc vint anys”. També hi havia “Quan arriba el fred”, “El drapaire” i “Sota un cirerer florit”. Del 1967 és “Cançó de matinada”

amb “Me’n vaig a peu”, “Paraules d’amor” i “Les sabates”. Aquest mateix any trauria el primer LP, un disc gran, “Ara que tinc vint anys”². Per a nosaltres eren “discos”, ara els moderns en diuen “vinils”.

Sorprèn que quan li pregunto per les seves cançons més estimades, a més de “Cançó de matinada” i “Cançó de bressol” me’n diu una altra d’inèdita: “Carrer de les monges 32”. No sé quina deu ser. He buscat on correspon aquesta adreça a la ciutat de Barcelona: és l’església de Sant Pacià, al barri de Sant Andreu. No n’he tret l’entrellat.

“Nous projectes?”:

“Els principals són unes actuacions a França i Alemanya”.

“Defineix-te”:

“Sóc un noi, ni pessimista ni optimista, que admira l’honradesa de les persones”.

“Penses seguir cantant o bé penses deixar-ho algun dia?”:

Si sabés que dintre d’uns anys hauria de deixar de cantar, avui mateix ho deixaria”.

“Ets car?”:

“Després d’en Raimon jo soc el més car dels cantants de la Nova Cançó”.

“Què opines del públic que va a escoltar-te?”:

“La majoria només ens aplaudeix o ens xiula perquè cantem en català. Però després no compra cap disc”.

“Què opines de la música *beat*?”:

“A Espanya tots ho fan estrepitosament malament. A l’estranger n’hi ha de bona. Els Beatles són els mestres”.

“I així va ser com va acabar aquest interview amb aquest cirerer de la cançó catalana”.

Catorze preguntes. Deuria durar uns vint minuts. Un cop acabada l’entrevista el Joan Manuel Serrat va entrar al mític Estudi Toresky de Ràdio Barcelona per cantar algunes cançons en el programa Radioscope de Salvador Escamilla. M’hi vaig quedar. No recordo què va cantar. Segurament deuria estar tan emocionat que aviat ho vaig oblidar. Un cop transcrita l’entrevista va ocupar dues pàgines de la revista del col·legi.

Des de la llunyania dels cinquanta-cinc anys sorprèn la facilitat per accedir a un cantant que ja era prou famós a Catalunya. També la ingenuïtat dels dos. Fonamentalment la meva. Entre d’altres, mira que preguntar-li si era car! O quan Serrat explica el seu èxit perquè “no hi ha competència”.

Aquesta va ser la meva segona entrevista. La primera, l’havia fet uns tres mesos abans. “En una fría mañana de los últimos días del año pasado (1966)...”. Hi anava amb un company. “Llegamos como a las diez...”. Érem al camp del Barça, a la Travessera de Les Corts. “Después de merodear por allí como una media hora entrevistamos a Seminario, el cual salía de las escaleras que conducen a los vestuarios cantando una alegre canción sudamericana...”. Juan Roberto Seminario era un davanter peruà que

² “Ara que tinc vint anys”, “La tieta”, “Balada per a un trobador”, “Una guitarra”, “Els vells amants”, “Cançó de bressol”, “El drapaire”, “La mort de l’avi”, “Me’n vaig a peu” i “Els titelles”.

jugava la cinquena temporada amb el Barça. Li vam fer un breu qüestionari que dúiem preparat. “Nos despedimos de él dándole les gracias por su amabilidad y volvemos a los vestuarios. Nada más llegar, salen siete u ocho jugadores. Corremos y logramos entrevistar a Sadurní y a Fusté...”. Salvador Sadurní era el porter titular; ho fou molts anys. Josep Maria Fusté, el conegut com “el noi de Linyola, era el mig titular. Eren dos jugadors importants.

“Más tarde interrogamos a Müller y a Pereda...”. També rellevants. Lucien Müller també jugava de mig; posteriorment, la temporada 1978-1979 va ser entrenador del Barça. Jesús Maria “Chus” Pereda també era un mig. Havia estat l’heroi de la final de l’Eurocopa del 1964, on a la final, jugada a Madrid, Espanya va enfrontar-se a la URSS, que es coneixia com la “Rússia soviètica”. Va guanyar Espanya per 2 a 1. El primer gol el va marcar Pereda i el segon Marcelino amb una assistència del mateix Pereda. Curiosament, a les notícies del NODO franquista com que no havien enregistrat l’inici de la jugada van posar un centre del madridista Amancio d’una jugada anterior. No venia d’aquí. Els espanyols havíem guanyat als bolxevics (per cert, jo no vaig guanyar a ningú). Una mostra més de la veritat oficial franquista del NODO.

“Con Pereda sostuvimos una bastante larga conversación pues tuvo la amabilidad de bajarnos en su coche. Nos dijo que cuando los Beatles vinieron a Barcelona (fou el 3 de juliol de 1965) fue a verlos y le gustaron mucho... Según nos dijo se iba al barbero”.

Dos xiquets de setze anys es presenten a la porta del vestidor del Barça. No hi cap control. Els jugadors surten i contesten amablement als dos col·legials. Fins i tot, un els baixa al centre de la ciutat amb el seu cotxe i els hi explica que va al barber. Com ha canviat tot! Ara seria un somni. Abans era la realitat.

Les respostes d’aquests jugadors? Algunes de Seminario: li agradaven els Beatles i Núria Feliu (!), i aquella cançó dels Sírex, “La escoba”. Sadurní: no li agradaven els Beatles, sí que li agradaven Raimon i Núria Feliu. Fusté: Serrat, Guillermina Motta, Alicia Granados (!)... Muller: Aznavour, Raimon, Los Bravos... Pereda: Els Sírex, Núria Feliu, Tom Jones...

Després, al llarg de la vida he fet moltes, moltes entrevistes. Si n’hagués de triar algunes: la de Joan Miró al documental “D’un roig encès: Miró i Mont-roig” (1979), la del llibre dedicat a Josep Palau i Fabre (1993), del llibre de Ricard Salvat (1998), del llibre de Francesc Vicens (2003) o la del llibre de Joan Margarit (2008).

La meva primera entrevista llarga fou la que vaig fer a Pere Portabella. La vaig començar a inicis de 1973. Anava al seu apartament de l’edifici de Bocaccio (Muntaner núm. 505) més o menys un dia per setmana i durant moltes setmanes. Però el 28

d'octubre de 1973 hi va haver la famosa “caiguda” dels 113 membres de l'Assemblea de Catalunya, la policia franquista els va enxampar a l'església de Santa Maria Medianera, del carrer Entença núm. 198, a tocar de la presó Model. Un d'ells era Pere Portabella. Vam poder continuar quan va sortir de la presó Model de Barcelona, el 1974. L'entrevista, que l'havíem deixat a mitges, es va perdre en aquest enrenou. Finalment, el maig de 1975 sortiria el primer llibre dedicat a Pere Portabella amb les meves anàlisis detallades de les seves primeres pel·lícules. Durant molts anys, aquest llibre fou l'única referència publicada sobre Portabella. Era el meu primer llibre. I fins ara, desembre de 2022, ja són trenta-vuit llibres.

Aquella entrevista “perduda” va aparèixer el 1998, vint-i-cinc anys després, en un calaix de la casa de Portabella. Es va acabar publicant en el llibre que el MACBA li va dedicar, “Historias sin argumento. El cine de Pere Portabella” (2001). Quan li van demanar a Portabella que escollís tres textos perquè un cop traduïts a l'anglès estiguessin al web del MoMA de Nova York, va triar aquesta entrevista (<https://www.moma.org/interactives/exhibitions/2007/portabella/interview.html>).

M'està sortint un text sobre els meus inicis culturals. No puc deixar d'esmentar la que fou la meva primera intervenció pública en un cine-club. Estava començant Enginyers i un company em va avisar que Miquel Porter Moix anava a fer un curs sobre la història del cinema als Lluïsos de Gràcia (1970-1971). Era un cop per setmana. Allà, entre d'altres, els Lumière, els Griffith..., vam dedicar prou temps a analitzar “El cuirassat Potemkin” (1925) amb la seva seqüència famosa de “l'escalinata d'Odessa” i “Octubre” (1928), ambdues d'Eisenstein.

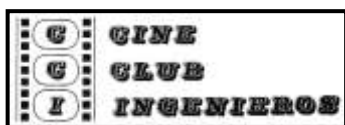
“El cuirassat Potemkin”

“Octubre”

El dijous 11 de febrer de 1971, a la sala d'actes d'Enginyers, es va projectar “Octubre”, la gran pel·lícula sobre la Revolució d'octubre russa. Ho organitzava el Departament d'Activitats Culturals. La sala es va omplir totalment, amb moltes persones assegudes a terra. Deuríem ser uns cinc-cents o sis-cents. Llavors, en aquells anys de la fi del franquisme, eren pocs els que coneixien amb detall els fets de la revolució soviètica. Seguir la pel·lícula s'esdevenia complicat, gairebé incompreensible. Qui eren els bolxevics? I els menxevics? Sí, el tsar Nicolàs II era el dolent de la pel·lícula, però qui era aquell dit Kérenski? Quan portàvem uns quinze minuts, la pel·lícula en durava cent,

la majoria de públic es va posar neguitós. Es va parar la projecció i un dels organitzadors va demanar si hi havia algú que podés explicar els fets que anaven succeint. Després de pensar-m'ho uns moments, em vaig oferir. Em van donar un micròfon i vaig anar descrivint els esdeveniments acompanyant-ho d'algun comentari cinèfil recentment après. A l'acabar la projecció em van fitxar com a membre del "Cine Club Ingenieros". L'any següent ja el dirigia, junt amb el Juan Manuel García Ferrer³. Ho faria fins al 1975.

Mai m'havia posat a pensar quins havien estat els meus inicis en aquest camp del treball cultural. Aquella llavor cinematogràfica de "cal Panadero", d'un dels dos cinemes que hi havia a Mont-roig, del cinema que primer fou del meu avi Miquel Martí Aragonès i després del "tiet Quimet" (Joaquim Martí Tost), deuria ser la que em va portar a aquell cicle sobre la història del cinema (1970) i, posteriorment, a enregistrar la primera pel·lícula, "Y ahora" (1973), un curtmetratge de 16 minuts. Formava part del Departament d'Activitats Culturals de l'Escola d'Enginyers i del Cine Club de l'Escola. Ens vam assabentar que la càtedra de Mecànica havia comprat una càmera Bolex Paillard de 16 mm. Era la que s'usava

aleshores per fer documentals professionals, per exemple les notícies de televisió. En aquells anys en què ja era evident que el franquisme estava a les darreries, els òrgans estudiantils tenien una considerable força. El director de l'Escola i els altres càrrecs dirigents intentaven ser supervivents del previst naufragi. En aquest context, vam anar a veure el director i li vàrem dir que aquella càmera de cinema no era de la càtedra de Mecànica sinó que era de l'Escola i que nosaltres també érem l'Escola. Així doncs, quan el Cine Club la necessités algun cap de setmana, nosaltres la utilitzaríem. Després de "Y Ahora" (1973) enregistraria "En la víspera de la vigilia está prohibido sonar" (1974), de 12 minuts. I fins ara, desembre de 2022, ja són cinquanta-dues pel·lícules.

En aquesta íntima recopilació de primers treballs, no hi podia faltar aquell primer text que vaig publicar a "**Ressò mont-rogenç**". Fou "El cinema i la història", en el número 5 (segon trimestre de 1983). Ara farà quaranta anys. El Miquel Anguera, "Beatet", suposo que com a d'altres, em va dir que si volia fer alguna col·laboració en aquella revista que començava i que havia publicat el número zero per Nadal de 1981. Els "Beatets" foren durant anys els nostres veïns als Prats, quan en aquella platja encara no havia arribat el turisme. Les dues famílies tenien una forta relació. Naltros, els xiquets, jugàvem per aquells camps encara conreats, i la platja era el nostre espai natural. Eren uns llargs estius, de tres mesos. Jo venia de la ciutat, de Barcelona. El Miquel, i els seus germans, del poble, de Mont-roig. Els Prats eren la nostra contrada. Eren nostres. No hi havia gaire gent al voltant. En aquella època sols teníem una única obligació: gaudir de la vida. Ja hi hauria temps per pensar en el demà, en la vida que hi ha més enllà dels jocs a l'estiu. A inicis de 1984 també vaig col·laborar en aquell extra dedicat a la mort de Joan Miró. Iniciava, el que seria, un llarg camí d'escriptor sobre Joan Miró. Dos llibres i a punt de publicar-ne un tercer, el proper febrer.

³ Aquest ha estat un constant company de les meves activitats cinematogràfiques: "Cine Club Ingenieros", "Cine Club Associació d'Enginyers", els documentals, crítica i crònica cinematogràfica a revistes... Uns cinquanta anys.

Ara que farà quaranta anys, he repassat aquell primer article “El cinema i la història”. Analitzava com la imatge de fets històrics ja existia en quadres de segles enrere; per exemple aquell “Los fusilamientos de la Moncloa” de Goya sobre l’inici de la Guerra del Francès (els fets del 3 de maig de 1808). Després, principalment en imatges en moviment, el cinema, fins i tot en noticiaris falsaris com aquell NODO franquista. I arribem al consum d’imatges televisives, sovint en temps real. És curiós que el títol “El cinema i la història” respon a les dues matèries que conrearia en endavant. El cinema ja era el camp del meu inici cultural i la història (de Mont-roig) esdevindria una temàtica rellevant del meu treball cultural.

El 1967 Serrat, el 1971 la pel·lícula “Octubre”, el 1973 l’entrevista a Portabella, el 1974 el curtmetratge “Y Ahora” i el 1983 “**Ressò mont-rogenc**”. I així fins avui. Cinquanta-vuit anys.

En aquesta llarga trajectòria he anat trobant persones de treballs antics. Per exemple, amb aquell Salvador Escamilla, el gran promotor de la “Nova cançó”, vaig col·laborar en el projecte de documentals sobre “Personatges de la Cultura Catalana”. El 1982 la “Fundació Catalana”, de la Banca Catalana, em va proposar fer una llarga sèrie de documentals. Em van donar una llista de 114 personatges, calia fer-ne un al mes. Serien uns deu anys. El coordinador entre la producció i realització i aquella Fundació fou Salvador Escamilla. Vàrem tenir una excel·lent relació. Dissortadament, el maig de 1982 va esclatar la fallida de Banca Catalana. Sols vàrem fer tres documentals: sobre el poeta J. V. Foix, el ciclista dels anys trenta Mariano Cañardo i el músic Frederic Mompou.

Retrobem ara l’inici, el motiu d’aquest text. Un article sobre inicis. El divendres 23 de desembre de 2022, al Palau Sant Jordi de Barcelona, va fer el seu darrer recital Joan Manuel Serrat. Veient-lo, un camí celeste em va dur a aquella entrevista del 1967. No l’havia tornat a llegir des de feia molts, molts anys. A mi també “de lluny m’arriba una cançó / Velles notes, vells acords / Velles paraules...”. De Serrat, de Joan Miró, de Portabella, de mont-rogencs...